

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGY. KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSAVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ BUDAPESTEN
IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület“ tagjai ingyen kapják

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

A haltenyésztés veszedelmesebb ellenségei.

Írta: Gy. Gy.

Megszámlálhatlan ellenség az, a mely a természet három országából, állandó veszedelmeket okozhat a halak világának. A természet mindhárom országát kell említenem, miután kivált az állóvizek egyes vízínövényféléi a növényvilágból, a szennyvizek s a talajoldatok útján a vizekbe kerülő mérgező hatású ásványi alkatrészek pedig az ásványországból, ugyancsak oldott állapotukban, ismételt veszedelmeket okozhatnak a halgazdaságoknak. Elsőbben is főként azokról az ellenségekről kívánok azért ezúttal bővebben megemlékezni, a melyek a felsőbb és alsóbbrendű állatvilág részéről egyaránt fenyegetik a halakat, legkivált pedig a haltenyésztést zsenge s így féltve gondozott állományát.

Ha csupán a bakteriális tevékenységet kifejtő legalsóbbrendű állatvilágot is tekintjük, azt kell látnunk, hogy minden egyes köbméter vízben a láthatatlan és mégis egyben kérlelhetlen ellenségek milliárdnyi tömegével kell a halivadéknak megküzdenie, ha lételét csak valamennyire is biztosítani akarja. A bakteriális ellenségek, a melyekről specielik szerint külön közleményben legközelebb fogok megemlékezni, már azért is veszedelmesebb arányuak, miután észrevétlenül rombolnak s így ebbeli horribilis kártételeiket már csak akkor vagyunk képesek elkeseredetten konstatálni, a midőn vészes munkájuk valaminő járvány vagy fertőző ragály alakjában tizedeli, sőt teljesen meg is semmisíti a halállományt. Földtekénk horribilis vízmedenczéinek megolvashatlan számú halállományát az ezerfelől leselkedő ellenség már réges-régen teljesen semmivé tette volna, ha a természet bölcs előrelátásából a halak mesébe illő szaporasága ellensúlyozásról nem gondoskodott volna. Legeklatásabb példa erre a szokásos évi heringhalászatok pozitív eredménye. Egyetlen hering évente 6 millió ivadékra képes; ámde legkevesebb legalább is 200 ezer ivadékot ad. A létért való küzdelemben már

most a 200 ezerből, ha talán 199 ezer el is pusztul s csupán egyetlen megmaradt példány az, a mely a tovaplántálást biztosítani képes, azért ez az egyetlen példány is elegendő ahhoz, hogy a heringek jövő nemzedékét s e révén a heringhalászatok évi eredményeit biztosítsa.

A halak világát veszélyeztető állatvilágot tekintve, azt látjuk, hogy a nagyobb alkatú, kifejtett, tehát ivadék-képes halpéldányok ellenségei a felsőbbrendű emlős- és szárnyasvilág köréből kerülnek, míg a zsengebb és legzsengebb halivadékokat a legapróbb állatvilág, a minők a hüllők, a rovarok, a férgek, de még inkább az egysejtű őslények, a protozoák s az ezeknél is parányibb baktériumok veszélyeztetik és pusztítgatják egyaránt.

A mi a halakat pusztító emlős állatokat illeti, hazánkban csupán 3 species jöhet számításba, ú. m. a vidra, a patkány és a vízciczkány. Igaz, az emlősállatok közül a róka és a házimacska is előszeretettel fogyasztja a halat, ámde a természet szerint, halfogásra egyikük sem lévén, akárcsak a vízben úszkálásra, avagy gázlásra is berendezett olyan species, a minőkként a vidrák vagy a halrabló víziszárnyas úszók és gázlók szerepelnek, a sorozatból őket kikapcsolhatjuk.

A közönséges vidra (*Lutra vulgaris*) a legveszedelmesebb halpusztítók egyike. Hazánk vízdús tájain, sajnos, lépten-nyomon találkozhatunk vele. A menyét-félék atyafiságához sorolandó falánk halrabló vidra közlebbi leírását adni, bizonyára fölösleges volna; így tehát inkább csak életmódjáról, garázdaságairól, főként pedig a halgazdaságoktól való távoltartásának módszereiről kell részletesebben megemlékeznünk.

A vidraüldözés a vadász módszerek egyik legnehezebbike. Ha az állatvédelem és a prémpiacz talán igyekeznek is némi jóakarattal a vidrát a végkipusztítás elől megóvni, sorsát elhárítani aligha sikerül, miután hártalan vakmerősége, a melylyel ivadékképes, legjobb fajta halainkat pusztítja, a vadász és halász méltó haragját egyaránt kihívja.

A vidrakímélésre enyhítő körülményt alig találunk;

hiszen bűneit tetőzi azzal is, hogy ingyencz, válogatós természetű, s így a halféléből éppen a pisztráng és lazaczfélét, tehát a legértékesebb halmemeket pusztítja. Értéktelenebb húsú halfélével inkább csak egyebek hiányában fogja beérni.

Egy-egy jól kifejlett vidra naponként átlag 4 kg. halat fogyaszt. Ez a horribilis mennyiség még haldús területeken is számottevő; már pedig addig is, a míg csak végleg ki nem pusztítjuk őt valahonnan, meg nem szabadulunk tőle!

Kártételei legszembetűnőbbek a hegyi patakok pisztrángállományánál. Ha ilyen tájakon zavartalanul garázdálkodhatik, rövid időn belül a halállományt, a patak forrásától torkolatáig, teljesen ki fogja pusztítani.

Garázdálkodása legveszedelmesebb télszakában ott, a hol a halak ívaskor a vizek mentén fölfelé vonulnak. Ilyenkor a hegyvidékek vizeibe kerülő lazacot, pisztrángot, mind egy szálíg kifogdossa.

A hol nagyobb halállomány mellett, módjában van huzamosabb időre tanyát ütni, ott lesbevétele ugyancsak ajánlatos lesz. Létfeltételeit teljesen biztosító helyekről, azért vajmi fáradságos utánjárással lehet csak tovariasztani, avagy éppen végleg kipusztítani. A fölötté óvatos s e mellett túlnyomólag éjjel garázdálkodó állatot ugyanis rendkívül nehéz megközelíteni, úgy hogy egyenesen rá vagyunk utalva a különféle törbeejtő szerkezetek fortélyaira. Legfeljebb a szakadatlanul folyó vízszabályozási munkálatok még azok, a melyek a vidrák csökkentésében hazánk szerte, némileg kezünkre játszanak.

Vidrales kilátásaink aránylag legkedvezőbbek kemény telek idején, a midőn a vizeket jégpánczél borítja; a hólepel pedig egyben a nyomokat is elárulja.

A természet a vidrának nem adott téli álmot; kénytelen tehát táplálékáról, télen át is gondoskodni. Ilyenkor a jégfelületen lékeket üt, hogy ezzel is elárulja rablóútait. Huzamosb ideig, néha órákon át, a csikorgó hidegben lesben várakozni addig is, a míg a jellegzetes vidrafaj, a lékek valamelyikén felbukkan, még a legszebb vidraprém árán sem kellemes vadász kedvtelés.

A vidra szívós természetű állat. Egy-egy könnyebb ráperzseléssel nyomtalanul eltűnik a jég hideg habokban. Azért a vidralékek még korántsem vezetnek teljes nyomra. Kétségtelen csak az, hogy a vidratanya soha sincs távol a lékektől; mindamelllett hold- és hófényes téli esteiken vidralékek közelében leskelődni addig is, a míg a vidra valahonnan előkerül mindenestre eredményes, bár korántsem élvezetes multság. Néha több éjen át lessük előbukását s mégis cserben hagy bennünket, amennyiben sem a lékek, sem pedig tanyahelye körül nem mutatkozik. Az óvatos halrabló ilyenkor rendszerint valamelyik közelebbi mellékvíz felé vonul újabb garázdautakra.

Ha vidratanyát tudunk kinyomozni, olykor napszakában is célzt érhetünk ott. Ebbeli nyomozásainknál az ebek is nagy segítségünkre lehetnek. A vidratanya soha sincs távol a víztől. A partmenti nyomok után a gyakorolt szem hamar ráakad azokra annyival is inkább, mivel a vidra nem kedveli a hosszadalmas sétaútakat.

Legeredményesebb a vidrales a hajnali órákban, amidőn a gonosztevő, rablóútából hazatérve, egy-egy jókora halat hoz magával, hogy azt otthonában csemegeként kellő nyugalommal elfogyaszthassa. Habár teljesen otthonos is a hideg, nedves elembe, azért szereti meleg tanyáját is odahaza. Ott aztán időközben édesdeden megpihen, hogy új erőt gyűjtsön a további zsákmányútakra.

Rendszerint a haldús vizek mentén tovahúzódnó sűrű

bozótok, nádasok, magányos, lakatlan szigetek rejtett zúgai azok, ahol magának alkalmas tanyahelyeket keres. A hely kiválasztásában felette gondos a vidra; így tehát olyan helyeken üt tanyát, amelyeket a vízáradat el nem moshat. Hirtelen alászakadó vízáradatok idején azért, szükség esetében az odvas fatörzsekben is menedék-helyet talál magának.

Tanyakeresés közben olykor beéri egy-egy lakatlan rókakotorékkal is. Ugyancsak érthető, ha a vadász, mindennemű rókatanjával szemben bizalmatlanul viselkedik.

Persze a hal is szeszélyes olykor, úgy hogy a vidra kénytelen éji zsákmányútaiban, nem egyszer messzebb tájakra is elkalandozni. Ha ilyenkor a hajnalhasadás a tanyahelytől távol éri, kénytelen kevésbé biztos búvóhelyeken ideig-óráig megvonulni. A véletlen ilyen helyeken nem egyszer kezünkre juttatják őt.

Mind az öt világrész kissé kultivatlanabb víz- és haldús tájain, a vidrák ma még zavartalanul hódolhatnak kedvteléseiknek. Ilyen tájék hazánkban is akad, még nem egy helytt! Hegyvidékeink rejtettebb zúgaiban nem egyszer egész vidratelepeket fogunk találni.

Az egyes vidrakotorékokat rendszerint tekervényes folyosók kötik össze egymással.

A halpusztító vidrák elejtése ősidők óta kedvelt sportként szerepel. A minden testedző kedvelésben kiváló angolok, a vidrát legörömbestebb falkával üldözik. A vidra ellen vezetett falkavadászatokon az angol meg nem elégszik a vidra előkerítésével, hanem valóságos czeremoniális körülmények közt végez vele. Hazánk vízdús vidékein azért az egyszerű juhász, önszántából is néha harczra kel az eléje bukkanó vidrával. Töréles fogatával a vidra kétségbeeselten védekezik ugyan ellene, ámde a győztes, rendszerint a nem egy sebből vérző bátor Bodri marad.

Az angol halász- és vadásznép között akad olyan is, a ki a vízbe veti magát, s a felbukkanó vidrát, szigony segítségével, csodás ügyesen átdöfi.

A vidrafalka rendszerint, a hajnali órákban lép akcióba akkor, amidőn a vidrák már tanyájukra tértek pihenni.

Az ebek, a friss nyomok után indulva, hamarosan ráakadnak a vidra rejtek helyeire s egy-kettőre kizavarják a rablót.

A vidraüző társaság rendszerint szerepet cserél, amennyiben felváltva a hajtók és az ebek kerülnek arra a partra, amelyen előbb a vadászok haladtak. Ilymódon egy-egy netán figyelmen kívül maradt vidra sem fogja megérdemelt sorsát kikerülni.

A vidrafalkának tehát rendszerint csak egyik része nyomoz, míg a másik addig is tartalékban pihen, hogy aztán a végén egyesült erővel rárontson a felhajtott vidrára.

Ha a vidra lábnyomain kívül, halszálka maradványok sőt egyéb gyanús vidraemlékek igazolják a vidratanya kétségtelen közellétét, az ebek izgatottsága a dühösségig fokozódik. Mihelyt az ebek a vidra otthonának valamelyik nyílását kinyomozták, a hajtók valamelyike, hosszú póznára tűzött égő csóvával a kotorék-nyílásba szurkál. A csávavéghez robbanó gyutacs szerekezet van erősítve. Ez csak akkor robban, ha a gyutacs hüvelyét a tűz, bizonyos idő múltán fölemésztette.

A robbanás után a vidrakotorék belseje megtelik a robbantás kellemetlen gázaiból keletkező fojtó bűzzel. A vidra, ha nem akar épen megfulladni, a gonosz illat elől kénytelen kifelé menekülni.

Ezzel a módszerrel, a néhol több kijáratú vidratanya csakis szárazföldre nyíló bejáratánál lehet operálni.

Többnyire a vízhez vezető egyéb partméli kijárások nyílását betömögetik oly módon, hogy a vidrának más menekülő útja ne maradjon, mint az a nyílás, amelybe a bűzös csóvát beledugják.

Az ebek a harczót a vidrával a vizes elembe is fölveszik, közben a hajtók és a vadászok a part két oldalát hosszú vonalban megszállva tartják. A víz alatt tovább menekülő vidra, kénytelen időszakonként lélegzetvétel végett fölbukkanni, mire vagy a körülötte uszáló ebek, vagy pedig a parton lesben várakozó vadászok végeznek vele.

Az ebek közé szoruló vidra, ángolna-síma testével, rendkívül ügyesen védekezik. Villámgyors mozdulatai közben, jobbra-balra vérnyomokat hagyó pofonokat osztogat. A kevésbé elszánt ellenség karmai közül, így nem egyszer ki is vágja magát, hogy végül mégis csak valamelyik vadászfegyver elé kerüljön.

A vidravadászat a kellően beidomított ebfalkával, kétségtelenül szórakoztató mulatság; mindamellett a föld egyéb helyein s így hazánkban is, a vidrafogást inkább csak törbeejtő eszközökkel gyakorolják.

Az alsóbb néposztály vidravadászai, Angol-, Német-, Belga- és Franciaországokban, tetemes lódiáját kapnak; emellett a becses vidraprémet is értékesíthetik. Érthető tehát, hogy a vidravadászat az alsóbb néprétegek körében, európa- sőt amerikaszerre kedves mulatságként szerepel.

A vidrafogó csapdák szerkezetének rendkívül erősnek kell lenni. A csalétekhez erősített vaslánczczal a vidra akárhányszor elvándorol a vízbe, a hol aztán előbb utóbb elpusztul a lánczon, a melytől szabadulni képtelen. A szárazon elkínlódó, csapdában maradt vidrák gyötrelme, az állat szívós természete mellett néha napokig is eltarthat, miért is czélszerű legalább is minden 2-ik nap a csapdák felé nézni, hogy vajjon nem e került vidra a szerkezetbe. Persze néha heteken át is eredménytellenül látogatjuk a kitett csapdákat, miután a vidra egy és ugyanazt a helyet a legritkább esetben szokta ismételtelen fölkeresni. Állandóan kiszemelt halászerületein is össze-vissza barangol s így ebbeli türelmünket kemény próbákra teszi. Azért előbb-utóbb mégis csak kénytelen derekát beadni, kivált ha folyton friss és kívánatos csalétekről gondoskodunk.

A csapdaszerkezet ott, a hol esetleg beavatatlan ember, háziállat, vagy hasznos vad is megfordul, mindenkor csak est beálltára állítandó csapóképes állapotba; napkeltére czélszerű azt leszerelni, mivelhogy akkor már a vidra is nyugalomra tért. Halászok és vízmenti malmok lakói az ilyesmikben segítségünkre lehetnek, hiszen közös érdekről esik itt szó! A vidra mint veszedelmes hal- és szárnyaspusztító, egyben halászkék és molnárék hal-, illetve baromfiállományát is egyaránt szorgosan tizedeli.

Elnézésünkre tehát a vidra, ezek után alig tarthat számot. Haldúsvizek mellett, védterületeken, avagy éppen haltenyésztő telepek belső köreiben, őt megtűrni nem szabad. Onnan tehát tűzzel-vassal elüldözendő, sőt kiirtandó!

* * *

A vidra után a vízicziczkány az a garázda, apró emlős, a mely főként a pisztrángtenyészetnek okoz mérhetlen károkat. A vízicziczkány, (*Crossopus fodiens*) hátán bársonyfeke, hastáján fehéres szőrű rágszáló. Európa valamennyi folyóvíze mentén találkozhatunk vele, ügyesen bukkik a víz alá, emellett kitartó úszó, bár lábujjai közt igazi úszóhártyát, olyant mint a vidráét nem fo-

gunk találni. A partmenti talajban maga ássa tekervényes folyosókkal egybekötött lyukait. Egérnyi testalkata daczára vakmerően megtámadja a sokkalta nagyobb és erőteljesebb halat, alája bukkik, hogy aztán túéles fogaival a kopoltyúk alatt üssön rajta halálos sebet s az így elvérző lankadt állattal aztán hamarosan végezzen. Az apróbb halmak és a halivadéknak is egyaránt mohó fogyasztója. A partmentén felállított halikra és apróhal csalétekére fölszerelt egérfogószerkezetekkel hamarosan kifogdoshatjuk őt a veszélyeztetett területről.

A patkány nem oly gyakorlott úszó, mint a vidra és a vízicziczkány, legfeljebb a tehetetlen, beteges s így védekezni, illetőleg tovább menekülni képtelen halban tesz tehát kárt. Tenyésztelpek közelében azért megtűrni semmi esetre sem tanácsos. A többféle szerkezetű bevált patkányfogó készülékekkel a halgazdaságok köréitől őt mindenkor távoltarthatjuk.

Temérdek ellenség veszélyezteti a halakat a szárnyasok világából is. Hazánkban ilyeneként szerepelnek többek közt: az összes gém- és kacsafélék, a kócsag, a bakcsó, a halászcser, a hattyú, a vöcsk, a sirályok, a károkaton, a halászsas, a halászbagoly, a halvágó, a jégmadár és a vízirigó. A halászat terén elkövetett bűneikről részletesen megemlékezik „A halászatra kártevény szárnyasvilág” című közleményem: ismétlésekbe itt tehát nem bocsátkozhatom és így pusztán fölemléstükön kívül, ezúttal csupán a jégmadárra és a vízirigóra kívánok külön kiterjeszkedni mint olyan halpusztítókra, a melyek főként a hegyvidékek pisztrángtenyészetének okozhatnak számottevőbb károkat.

A jégmadár (*Alcedo ispida* Linné), amilyen csillogóan szép tollazatu szárnyas, éppen oly veszedelmes halrabló. Hazánkban szerencsére csak szórványosan jelentkezik, ám azért így is temérdek pisztrángot képes volna ki nem elégíthető begyébe tömködni. Fehér tojásait partmenti hosszúkás lyukakba rakja. Legczélszerűbb a talált tojásokat tüstént elpusztítani. Rendkívül éles érzékei mellett, fegyvercső elé vajmi ritkán kapható. A jónevű Wéber-féle haynauai csapdagyár külön a jégmadarak részére, föltötte elmés szerkezetű tányérvasakat konstruál, a melyekbe csalétkül legczélszerűbb a jégmadár látogatottá tájakon pisztrángot helyezni.

A vízirigó (*Cinclus aquaticus*) a tengerszemek és a tiszta vizű hegyi patakok pisztránglakta tájain út legörömebb tanyát; habár valamivel hosszabb testalkatu, mint a jégmadár, inkább a pisztrángivadékok lakmározza csak. Lelövdözésén kívül egyébbel alig védekezhetünk ellene.

A hüllők közül hazánkban inkább csak a békák, leginkább a kecskebéka (*Rana esculenta*) és a tarajos vízigöte (*Triton cristatus*) szerepelnek mint számottevő halivadékpusztítók. A hol halivadékok tenyésztünk, ott tanácsos mindkét falánk pusztítót távolartani; bár másrésztől tagadhatlan, hogy a béka és a göte zsenge ivadéka, legkivált a pisztrángfélének és a durbancsnak tavasz szakában legkedveltebb természetes tápszerekként szerepel.

A gerincztelen állatvilágot nem annyira a bogarak, a férgek és a legyek, mint inkább azok álczái azok, a melyek a halak belsejébe kerülve ott emésztési és vérkeringési zavarokat szoktak előidézni, sőt ezenkívül fertőző bajok átplántálóiaként is szerepelnek. A veszedelmesek közt elsősorban kell említenem a csíkbogár (*Hydrophilus piceus*) lárváit. Maga a bogár inkább növényevő lévén, károkat a haltenyésztésnek, közvetve alig okoz. Tenyészmedenczék felületén aránylag hamarosan elpusztíthatjuk a csíkbogár ivadékat, a melyet a

nőstény a vízen úszkáló falevelekre rakosgatja azt póknemű szövedékkel erősíti a levélhez. Tisztán tartott vízfelületen, hulló falevelet, kivált a gondos tenyésztésnél amugy sem szabad megtűrnünk; a vízfelület tisztántartásával tehát a csíkbogárvadékok garázdaságainak is elejét vehetjük.

További veszedelmes halivadékpisztítókként eléggé ösmeretes a vízipoloska-féle, (különösen a *Naucoris cimicoides*, a *Ranatra linearis* és a hátúszó *Notonecla glauca*). Főként szűrő szerveikkel temérdek halivadékokat képesek ezek megsemmisíteni. Kártékony ivadékokat elpusztítani nem oly könnyű feladat, miután azt legtöbbszörre a zsege halivadékfélének tápszerűl és egyben búvóhelyül szolgáló különféle vizinövényzet száraitra és ide-oda úszkáló részeire rakosgatják, ahonnan azt előbb vagy le kellene fejteni, vagy legalább is azzal együtt megsemmisíteni.

A viziskorpió (*Nepa cinerea*) az iszaposabb vízalak lakója lévén, a jelentősebb halgazdaságokban kevesebb kárt tehet.

A szitakötőfélék, álczáik csodálatos fogókészülékkel ellátott szájszerveikkel temérdek halivadékokat képesek elfogyasztani. Nevesebb halpusztítókként szerepelnek közülük: a lapított hasu szitakötő (*Libelleula depressa*) sűrű szőrrel fedett álczáival; a rozsdás szitakötő (*Aeschna grandis*); a kék szitakötő (*Aeschna cyanea*); utóbbinak lárvája valamenyi szitakötő-species között a leghosszabb testű; a díszes zománczu szitakötő (*Calopteryx virgo*) és a legkarcsúbb testű *Agrion*-szitakötő.

A vizekben élő férgek közül nemcsak a halivadékokra, hanem egyben a kifejlett halpéldányokra is fölötté veszedelmesek a pióczák: így elsősorban a lópiócza az, a mely 10 cm.-nyi testhossza dacára jókora testű halakkal is szembezáll, hogy szívó szerveivel elsőben is szemükbe ragadjon s onnan aztán a test belsejébe hatoljon. Rendszerint azért hamarosan jóllakik a hallal, hogy borzalmasan gyöttrődő áldozatát aztán, még eleven állapotban otthagyja, az egyéb ragadozó-félék továbbá kívánatos prédájaként. Nagyobb vizapadás idején a lópiócza borzalmas károkat okozhat a sűrűn egymás mellett szorongó halállomány közt.

A tulajdonképeni halpiócza (*Piscicola geometra*) korántsem oly veszedelmes halpusztító, mint az utálatos lóvérszípó; mégis a hol nagyobb számban befészkelődik, ott a halakat folytonosan nyugtalanítja, s azok előbb-utóbb a sok vérvesztéstől is elgyöngyülve, hamarosan elpusztulnak. Egyes pisztrángtenyésztéseken a pióczáktól zaklatott pisztrángállományt csakis más vizekbe való áttelepítés által tudták a pióczák elől megóvni; más-különben az egész állomány megsemmisült volna.

A pióczafélék által okozott sérülések egyebekben is fölötté veszélyesek a haltenyésztésnél, amennyiben a pióczák által okozott sérülések nyomán byssus s ennek alapján az algákhoz sorolandó saprolegniák keletkeznek. A saprolegnia-sporák előszeretettel fészkelődnek a beteges halak sebeihez, hogy hamarosan fellakmározzák az elgyöngyült objektumot; ebbeli műveletük által a tenyészvizekben egyébként bizonyos fokig vízegészségügyi szolgálatokak teljesítenek.

Kisebb tenyészmedencékben a pióczák ellen sikeresen lehet 3–5%-os sóoldattal, avagy alig rózsapiros színű hypermanganálium-oldattal védekezni. Az ilyen oldat, a míg egyrészt fertőtleníti a vizet s e mellett a halállománynak sem árt, másrészt az érzékeny pióczafélével hamarosan végez.

A potyka természetrajzához.

A horgászatával egybekötött nehézségek tekintetében a potyka legközelebb áll a lazaczhoz. Oly tartózkodó, mint egy lámpalázzal küzdő színésznövendék s oly ravasz, mint egy kiérdemült gardedám. Nemcsak hogy be kell várni a kedvező alkalmat, hogy hatalmunkba kerítsük, de ezt a legnagyobb számíttással és furfanggal kell tennünk.

Általán a nyári hónapok a legkedvezőbbek a potyka fogására, de a nap középpórái többszörre a teljes sikertelenség órái. Kora reggel vagy késő este táplálkozik a potyka, ha ugyan van kedve egyáltalán táplálkozni s ilyenkor is leginkább a meleg órákat követő hűvös időben. Nappal a vízi sás közt játszadoznak vagy a tóparton bujkálnak s teljesen vakok a giliszta csábitásai iránt, mintha vegetáriánusi fogadalmat tettek volna. De ha táplálkozásuk ideje elérkezik, bekapják a sajtot, kenyérhéjat, süteménydarabot, darazsat, mindent. Minden horgásznak megvan hozzá a maga kedvenc csalija. De ezt a csalit a legfinomabb horgászó szerszámon kell nekik felkinálni.

Szerencsére a potyka félnöksége nem mindig leküzdhetetlen s vannak vörösbetűs napok a horgász-kalendáriumban, a mikor ép oly mohón kap, mint a sügér. Ilyenkor megtörténik, hogy valaki tizenöt potykat is kiránt egy félóra alatt. De persze ezzel szemben a sikertelen és meddő kísérleteknek hosszú órái állnak.

Lakóhelye megválasztásában a potyka nem válogatós. Nem törí magát épen a tiszta rohamos vizek után, mint a lazac, sem a kristályos kavicsmederben hömpölygő patakok után, jó neki az iszapos, zavaros tó is, vagy a nyálkás, zöldes vízárak, melyet a kacsák szárai szennyeztek be s mely oly sűrű, hogy a horgász akár a vízbe lógathatja lábát s nem kell tartania attól, hogy áldozatai meglátják. Ilyen helyeken is gyakran fogtak öt fontos potykákat is.

A potyka fő jellemvonása: kicsiny szája, nagy pikelye és sárgás színe, mely közel rokonául mutatja a medencéinket díszítő aranyhalnak. De más érdekes tulajdonságai is vannak, így rendkívüli gyarapodó képessége, hosszú élete és csodával határos életereje. Valamikor különösen kedvelték az angol szerzetesek és a francia királyok. Amazok táplálkozás, emezek etetés céljából. Meg is nőttek a királyság ideje alatt sokszor rendkívüli súlyúra s elétek nyolczvan–száz esztendeig is. Ma a háromfontos potykákat már jó fogásnak tekintik. Bár sokat fognak ezen felüli terjedelemben is 17–18 fontig.

Szívósságára nézve jellemző, hogy megtörtént, hogy jó erősen orron ütött s látszólag életteleenné vált potykák egy-két óra után újra életre ébredtek s vízbe téve, másnap már vígan úszkáltak, mintha semmi sem történt volna velük. Hosszú szekérúton, nedves fűvel telerakott kosarakban gyakran vitték már több napijára földre és anélkül, hogy az út fáradalmait megérezték volna.

Konyhai elkészítése sok tért enged a legkülönbélebb recepteknek; élvezik sültve, főve, kirántva. De sajátságos, hogy bár a magyar potyka a legízletesebb falatok közé tartozik, külföldi ember, főleg az angol, alig élvezi a pontyot s előnyt ad felette az előtünk sokszor utálatosnak tetsző tengeri halaknak. Vajjon nem-e az éghajlat s a halnak eltérő íze játszik-e ebben szerepet? De akkor miért kedvelték volna egykor annyira a bizonyára nem közönséges gourmand angol papok? Angliában különben portói bor bőséges hozzáadásával

is készítik a potykát s a kik így élvezték, azok bevallják, hogy királyi eledel. Nekünk a potyka ily készítési módjáról nincs tudomásunk s nem is hiszszük, hogy a magyar gyomornak megfelelő.

Mondtuk már, hogy a potykára főleg szürkületben, de egész éven át lehet halászni, habár a július a legkedvezőbb hónapja. Vannak azonban régi horgászok, a kik a reggeli 9–11. órát alkalmasabbnak találták a kora szürkületi óráknál. Mindenesetre sok türelmet és nagy vigyázatot igényel a folyami potyka-halászat, mert bizonyos terjedelmet elérve, a hal már nem jár csapatosan, keveset kalandozik és rendkívül bizalmatlan. Szereti a vizek csendes mélyét, ott húzza meg magát s ha reggel este el is kószálgat néha lakóhelye körül, oda mindig visszatér s ép azért jelenlétét csaknem mindennap ugyanazon a helyen lehet megfigyelni, a mint felugrál a vízből.

Hogy tehát célzt érjünk, a legnagyobb elővigyázattal kell megtenni intézkedéseinket. Mihelyt kiválasztottunk egy kedvező helyet s mélységét gondos mérésekkel kikémleltük, tanácsos még előbb egy kis főpróbát is tartani, hogy vajjon nesztelenül tudjuk-e megközelíteni a horgászó helyet. Ezért akár falombokat, akár bokrokat választunk búvóhelyül, mindenesetre fontos a terepet jól kitanulmányoznunk s csónakunkat már előtte való nap rendbehoznunk, hogy a szükséges időben minden készen álljon.

A kitűzött órában aztán szükség esetén nagy kerülővel, lopva kell megközelítenünk a csónakot, minden feltűnést kerülve. Bot és zsinór természetesen szintén már előre rendbe kell, hogy legyen hozva s helyzetük előre megszabva. A botnak vízszintes irányban kell feküdni és a parafaúsztató nagysága mindig arányosítva kell hogy legyen a víz sodrához s a súlyzóhoz 20–25 centiméternyire a rúd végétől, míg az ólom helye 45–50 centiméter a horogtól. Ha azonban a víz sodra gyöngye s nem szükséges a nehéz súlyzó, akkor jobb egy közepes mélységű parafadugó. De azt mindig a körülmények döntenek el, azért arra kell ügyelni, hogy a súly fokozása vagy csökkentése mindig könnyen és kényelmesen legyen eszközölhető a nélkül, hogy sok időt kellene vesztegetni rá. E célból gyakran használnak dugóhúzó formára csavart ólomszálat is, melyet könnyűséggel lehet módosítani.

Mivel nincs kizárva annak a lehetősége, hogy nagyobb erejű potykával gyűlik meg a bajunk, azért nem lehet elég óvatosoknak lennünk a halászó rúd és fonál anyaga megválasztásában sem. De főképp a gyökér megrostálásának szükség a legnagyobb figyelmet szentelnünk. Jó erőset, gömbölyűt kell választanunk s nagyobb biztonság okáért 1-es vagy 2-ös számú horgaikat két összecsavart gyökérre erősítenünk. Elég ugyan egy horog is, de lehet egy másodikat is rövid gyökérre erősíteni, az elsőtől 40–45 centiméternyire, tehát jó közel a súlyzóhoz. Ez azonban ritkán vezet célhoz s azért bátran mellőzhető.

Mindaz, a mit elmondtunk, oly horgászatra értendő, melynél lehetséges a nyéllal arányos hosszúságú fonál használata. De horgászhatunk nagyobb mélységben is, 7, 8, 9 méternyi mélyen s mivel ily dimenziójú nyéllal nem rendelkezhetünk s ez különben sem volna kezelhető, azért ilyenkor más módszerhez kell folyamodnunk.

Vízszintes helyzetbe állítunk egy 5 méteres, hatodfél méteres, motollával ellátott botot s azután megeresztjük a szükséges 8, 9 vagy 10 méter hosszúságú zsinógot, miután előbb megszábadítottuk az úsztatótól. Azután balkezünk mutató ujjára gombolyítjuk a zsinógnak a nyél hosszát meghaladó 2, 3, 4 méternyi ré-

szét s jobb kezünkkel megragadva a fonál végét, a súlyzón felül, azt a kiszemelt helyre vetjük, utána engedve a zsinógot; azután már csak a rúd ostorhegyét kell megfigyelni, mely ép oly intőül szolgál, mint a parafa. Ha a hal fennakadt, a fonalat a nyél hosszára redukáljuk s könnyen használhatjuk a merítőt is.

De itt szükséges a legnagyobb vigyázatot, nehogy meglepetések érjenek. A potyka, bármit mondjanak is falánkságáról, nem kap oly mohón, mint sok más hal. Mint többször említettük már, rendkívül óvatos és bizalmatlan. De a ki huzamosabb időn át gyakorolta e sportot, lassanként megismeri cseleit, szokásait, mozdulatait és habozó természetét a csali bekapásában. S a ki ezekkel a körülményekkel ismerős, észreveszi, a mint a hal sűrög-forog és oldalog a csali körül, néha lassan bekapja, majd megint elereszti s többször is megismétli ezt a fortélyát, míg végleg harapásra száná el magát. Igen gyakran épen a legnagyobb potykák, mint tapasztalt életismerők azok, melyek leglassabban, legfélénkebben kapnak. Azért kell óvatosnak, körültekintőnek lenni s csak akkor rántani, mikor a dugó végleg el van kapva.

Ilyenkor aztán lassan, de biztosan és szilárdan kell kezelni a botot, függélyes vonalba hozva azt. De egyúttal követni kell a hal minden mozdulatát s engedni kell azoknak, ha szükséges és soha sem szabad kiténni magunkat annak, hogy a bot vízszintes fekvésbe jöjjön. Ez esetben az eredmény nem lehet kétes, a fonál hamar elszakad s a hal megmenekül.

A mint az előadottakból látható, a potyka horgászata inkább nyugvó rudon ajánlatosabb, a mint azt Franciaországban is üzik, természetesen engedély mellett. De ilyen engedély birtokában megtörténik az is, hogy némely halász előnyösnek véli gyakran három, négy, sőt öt rudat feszíteni ki aránylag szűk helyen. Ez azonban nagy tévedés. Kettő esetleg még megjárja, de többet már alig lehetséges ellenőrizni. Ha az egyikkel vagyunk elfoglalva, csalit cserélünk vagy egy alkalmatlan fűszálat távolítunk el, a másira nem lehetünk elég figyelemmel. Ha a potyka kap, váratlanul vagyunk meglepetve s későn érkezünk. Ha a hal fennakadt, egy pillanat alatt minden fonál összegabalyodik, a nyelek felfordulnak s a vízbe esnek. A halász fejét vesztí, ide-oda kapkod csónakjában, zajt csap s ideje jó részét igazításokkal kénytelen tölteni. Ennélfogva, ha czélszerű is némely esetekben két rudat használni, arra az esetre, ha egyikről a csali leválna, de igazán jól csak egy rúddal lehet horgászni.

Mert ne feledjük: a potyka nem olyan, mint más hal, mely hanyatt-homlok menekül a nyílt vízbe vagy a mélységbe. Hihetetlen gyorsasággal s rendkívüli erővel ugrál jobbra-balra, előre hátra, anélkül, hogy időt engedne a horgásznak magát összeszedni. Valóságos birkózás fejlik ki ilyenkor, a melyben az oly horgász, a ki nem rendelkezik eléggé biztos kézzel és kifogástalan halászó szerszámmal, rendszeren a rövidebbet húzza. Mindez persze a virgonczabb folyami potykára értendő különösen, mert egy tóban a potykák rendszeren számosabbak, szívesen járnak csapatokban, naivabbak és kevésbé gyanakodók.

A leírt horgászó mód általában főtt babbal vagy összegyűrt kenyérbéllel gyakoroltatik; ez adja a legsebbe horgászati módot. Harap ugyan a potyka főtt buzába és vörös gilisztába is, de csak ritkán. Vannak azonban a potykának más horgászási módjai is, ezekről azonban más alkalommal.

V. S.

Mit tudtak a régiek a halakról és a halászatról.

Irta: Vutskits György dr.

III.

A Linné-féle szisztema nemzetségeinek osztályozása 12-ik kiadása szerint a következő volt:

Amphibia nantes.

<i>Spiraculis compositis.</i>	<i>Spiraculis solitariis.</i>
Petromyzon.	Lophius. Tetrodon.
Raia.	Acipenser. Diodon.
Squalus.	Cyclopterus. Centriscus.
Chimera.	Balistes. Syngnathus.
	Ostracion. Pegasus.

Pisces apodes.

Muraena.	Cobitis.	Fistularia.	Clupea.
Gymnotus.	Amia.	Esox.	Cyprinus.
Trichiurus.	Silurus.	Elops.	Ammodytes.
Anarchias.		Argentina.	Ophidium.
Perca.	Theulis.	Atherina.	Stromateus.
Gasterosteus.	Loricaria.	Mugil.	Xiphias.
Scomber.	Salmo.	Mormyrus.	
Mullus.		Exocoetus.	
Trigla.		Polynemus.	

Pisces jugularcs.

Callionymus.	Gobius.
Uranoscopus.	Cottus.
Trachinus.	Scorpaena.
Blennius.	Zeus.
	Pleuzonectes.
<i>Pisces thoracici.</i>	Chaetodon.
Cepola.	Sparus.
Echencis.	Labrus.
Coryphaena.	Sciaena.

Linné két kortársa megkísérelte a halak rendszeres osztályozását; mindkettőnek meg volt az a kedvező alkalmá, hogy gazdag gyűjtemények állottak rendelkezésükre, de mégsem vitte egyik sem előbbre az ichthyológiát.

Az egyik Gronow L. T. Hollandiában lakó német volt, ki az *Arteni* és Linné-féle beosztáshoz ragaszkodott, de még saját múzeumának anyagából a nemzetségek és fajok számát növelte. Két munkája került a nyilvánosságra.

„*Museum ichthyologicum*“ (Lugd. 1754—1756) és „*Zoophylacium*“ (Lugd. 1763—1781) a szerzőnek halála után látott napvilágot egy munkája, mely számos új alaknak kitűnő leírását tartalmazza, melyet Gray J. E. 1854-ben „*Systema Ichthyologicum*“ címen tett közzé. Gronownak köszönjük azon felfedezést, hogy lapos halbőröket száraz állapotban praeparálni és herbarium módjára eltenni tudunk. Az ily módon praeparált példányok a legrégebbek, melyek mai napig is fennmaradtak.

Sokkal kisebb jelentőséggel bírtak Klein J. T. ichthyológiai munkái (1685—1759). „*Historia naturalis piscium*“ (Sedae 1740—1749) című munkája öt részre oszlik. O a rendszert csupán eszköznek nézte, melylyel a különböző állati formákat felismerni lehessen, nem pedig a természetes rokonság kifejezőjének, azért azon módszer tűnt fel neki legtökéletesebbnek, melynek segítségével valamely állatot legkönnyebben meghatározni tudott. Került is azért gondosan minden anatómiai jegyre való vonatkozást. Rendszere tehát a természetellenes kombinációk sorozata, azért nem lephet meg, hogy Linné Klein munkáit agyonhallgatásával mellőzte.

A magyar ichthyológiai irodalmat illetőleg a következőkben számolok el.

Őseinknek főfoglalkozásuk ázsiai hazájukban a baromtenyésztés volt és a halászatot ott csak mellékesen üzték. Horváth Géza dr. szerint az egyes halfajokat a magyarság csak új hazájában tanulta egymástól pontosabban megkülönböztetni, a mikor megtelepedése után a halászzal is tüzetesebben kezdett foglalkozni. Nagyon természetes, hogy megfigyelésük tárgyát kiválóan oly nagyobb fajok képezték, melyek gyakoriságuknál és izletességüknél fogva eledelül szolgáltak nekik.

Egyes közönségesebb halaknak nevével már a legrégibb magyar könyvekben találkozunk, de e feljegyzések legnagyobb részének tudományos értéket alig tulajdoníthatunk.

Apácai Csere János 1653-ban „*Magyar Encyclopediájában*“ (Ultrajecti) már feljegyez vizeinkből 8 fajt: „*Marsigli*“ (Marsilius) Alajos Ferdinánd gróf, olasz természetbúvár, földrajzi író, katona és politikus (született Bolognában 1658, meghalt ugyanott 1730. nov. 1.) kitűnő építő és szervezőtehetség volt és e mellett rendkívül sokat gyűjtött; gyűjteményét még életében Bolognának ajándékozta, ebből alakult később a bolognai akadémia. Számos műve közül a hazánkra is vonatkozók közül: „*Danubius Pannonico Mysicus*“ Tom IV. (Hagac Comitum, Amstelodami 1726, említtem meg. Az olasz származású gróf, ki az osztrák hadseregben is szolgált a Duna természeti viszonyait tárgyalja. Remek kiállítású munkájában a Duna magyar és ausztriai szakaszának halait írja és rajzolja le. Összesen 45 halnak a leírását találjuk, melyek közül a Duna magyar részéből és a közvetlen közelében levő vizekből 43 fajt és 1 varietást gyűjtött.

Marsilius nem érte be a gyűjtéssel, hanem megfigyelte a halak biológiai viszonyait is — nevezetesen táplálékukat, ivási idejüket és helyüket, ikrájukat, vándorlásait és szokott halászati módjukat. Állandó tartózkodási helyük szerint osztja is fel őket 5 főcsoportra ú. m. állandó folyóvízi, folyóvízi vándorhalakra, állandó mocsárlakókra, mocsári, de egyúttal folyóvízi halakra és végre forrásvízi, illetőleg hegyi patakok lakóira. Munkájában az összes fajokat saját megfigyelései alapján pontosan leírja, természet után felismerhetően és díszesen lerajzoltatja, feljegyz latin, német, rácz, sőt egyeseknek magyar nevét is. Halfaunánk egyik ritkaságát is ismerte már, mert az *Umbra Kramerii*-t ő rajzoltatta és írta le először *Gobius caninus* néven, de mivel külön nembe nem sorolta, a tudomány Fitzinger elnevezését ismeri el jogosultnak. Mivel halfajaink kétharmadának első leírását Marsiliusnak köszönhetjük, latin nyelven írott munkáját joggal nevezhetjük el a magyar tudományos ichthyológia megeremelőjének, kár, hogy a dunai halak e nagybecsű monografiáját a későbbi magyar írók legnagyobb része fel nem használta.

Marsilius után hazánkból nevezetesen a Dunából előfordulásra nézve új fajokat nem igen sorolhattak fel a későbbi írók, legfeljebb már ismert fajoknak újabb hazai termőhelyeit konstatálhatták.

Arteni és Linné művei új munkásságra buzdítottak különösen Skandináviában, Hollandiában, Németországban és Angliában oly nagy mérvben, minőt a biológiai tudományok története sem azelőtt, sem azután nem élt át. Míg Linné egyes tanítványai és követői saját hazájuk faunájának tanulmányozását tüzték ki feladatuk, mások idegen és távolfekvő országokba felfedezőutakra szánták el magukat. Az utóbbiak közül különösen felemlítendőek Fabricius, ki Grönland fau-

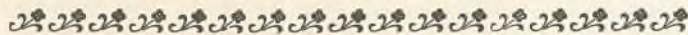
náját, *Kalm*, ki Észak-Amerikában gyűjtött, *Hasselquist*, ki Egyiptom és Palésztinában, *Brünnich*, ki a Földközi tengermelléki országokban, *Osbeck* pedig Jávában és Kinában, *Thunberg* Japánban gyűjtött, *Forskál* végre a Vöröstenger halait vizsgálta és írta le; *Steller*, *Pallas*, *Gmelin S. T.* és *Guldenstedt* majdnem az egész európai és ázsiai Oroszországon keresztülhatoltak.

Mások mint természettudósok a mult század híres világgörülí utazókhoz csatlakoztak, nevezetesen a két *Forster* (apa és fiu) és *Solander*, kik *Cook*-ot kísérték el, *Commerson*, ki *Bougainville*-vel utazott és *Sonnerat*. E férfiak számos meglepő új alakot fedeztek fel és így megvetették alapját az állatok földrajzi elterjedéséről szóló tudománynak.

Azok közül, kik hazájuk halait tanulmányozták a leghíresebbek *Pennant* (Nagybritániában), *Müller O. F.* (Dániában), *Duhamel* (Franciaországban), *Maidinger* (Ausztriában), *Cornide* (Spanyolországban), *Parra* (Cuba szigetén).

Az anyag, melyet az említett és más zoológusok gyűjtöttek oly óriási nagy volt, hogy Linné halála után nemsokára szükségessé vált azt röviden összefoglalni. Meg is kísérlette azt több compiler; az újabb felfedezéseket is bekebelezték *Artedi* és *Linné* munkáinak újabb kiadásába; de mivel sem szaktudománnyal nem: endelkeztek, sem a megkülönböztetésre szükséges kritikai érzékkel nem bírtak, legfeljebb az sikerült nekik, hogy ezen magasztos emlékeket nagy tömeg zavaros szeméttel eltemessék. Az ichthyológia szerencsésjének mondható, hogy legalább két ember *Bloch* és *Lacépède* azt hosszú éveken át saját kutatásaikon alapuló vizsgálatuk tárgyává tették.

(Folytatjuk.)

Egy új angol mű a pisztrángokról.

A pisztrángtenyésztést és a pisztránggazdaság vezélése körül hosszú éveken át gyűjtött tapasztalatait foglalta össze *Wilson H. Armistead* most megjelent ily című művében: „*Traut Waters, Renegent and Angling*“ (Block 3-ik shilling 6 pence), a horgászatról ugyan a könyv inkább csak mellesleg, a jó tenyésztési anyag fenntartása szempontjából szól. És bár itt is vitatja a minimális nagyság megállapításának szükségét a pisztrángos vizekben s komoly okokat hoz fel, melyek annak előnyeiket kétséges világitásba állítják. S bár annak, amiket mond, jórésze inkább lapályos vidék folyóira vagy tavaira vonatkozik, de sok helyes műszaki tanácscsal szolgál új pisztrángvizek létesítésére, vagy már létező folyammeder javítására nézve is. Sok adat e könyvben a szakembereket már csak a tavak és folyók természetrajza szempontjából is érdekli, eltekintve gyakorlati értékétől mindazokra nézve, kiknek saját vizök van s így érdekekben áll annak jókarban tartása.

Világosan fejtegeti *Armistead* azt is, hogy a folyami hal-állomány hogyan függ különböző csekélységekől, mint amilyen a természetes növényi állomány, a szomszédos lápok lecsapolása, jó vízi növényzet, hogy a pisztráng természetes táplálékának menedékéül szolgáljon, valamint ellenségeinek bősége vagy ritkasága. Keveset ér a vizeket benépesíteni oly lényekkel — mondja a szerző — melyekkel a pisztráng táplálkozik, ve ezek a lények több kárt tesznek azzal, hogy föl-
[h]fák a pisztráng által szükségelt táplálékot. Bizonyos

apró halak szolgáltatnak legjobb példát arra, hogy mit nem kell tenni a pisztrángos vizekbe, daczára annak, hogy jó táplálékul szolgáljanak, mert nemcsak fölemesztik az egész táplálékkészletet, de rászoktatják a pisztrángot arra is, hogy a legyet visszautasítsa. S ez a megjegyzés még jobban talál a friss vízi apró crustaceákra. Ezeknek bősége ép oly hátrányos a légyhalászatra, mint a mily kedvező a pisztráng ezüst színére és zamatjára. Érdekesek a szerző fejtegetései a különböző pisztrángfogó vadak értelmességéről is, bár ezek között nem említi a vizirigót. Igaz, hogy ezen szárnyas jelenlétének természetéről és hatásáról a pisztráng ívóhelyein még sok a tisztázatlan és vitás nézet.

Mindenesetre becses és szakavatott művel gazdagodott *Armistead* könyvében a pisztráng irodalma, habár annak jelentősége sok tekintetben egészen a specziális angol viszonyokon alapul. De már magok ezek a viszonyok is komoly tanulságokkal szolgálhatnak ránk nézve, mert sehol sem annyira fejlett a pisztráng halgazdasági és sporthalászati értéke iránti érzék, sehol sincs annyi rajongó híve a pisztránghorgászatnak, mint Anglia folyói és patakjai mentén. Mert ennek magának ismerete is egész új és érdekes világot tár fel előttünk.

Angliában a pisztráng, de különösen a themsei pisztráng a folyóvizek arisztokráciája. Mozdulatait híven kísérik és krónikai hűséggel jegyzik fel a különböző helyi- és sportlapok, épen úgy mint a társadalom nagy vezéralakjainak minden lépését az előkelő világ lapjai s ha a sötét kamara át tudna hatolni a vizen, bizonyára nem egy pillanatnyi felvétel közelgő kitüntetésében is részesülne.

Osztozik vele a dicsőségben a szerencsés horgász is, ki zsákmányául ejti. Legyen bár a legszerényebb, legköznapiasabb szürke alak, túrnie kell s túri is, hogy világgá kürtöljék egy-egy hatfontos fogásának a hírét, származása s biográfiája minden részleteivel együtt. És nem szorítkozik dicsősége egy napilap efemer hasábjaira, hanem átveszik és megismélik e fontos közleményt a heti és illusztrált lapok is különböző változatokban, legalább két hétig van mit beszélni róla, maga az áldozat mint győzelmijel ünnepélyesen foglalja el helyét szerencsés horgász- vagy valamelyik halászati klubb trofeumai közt.

Egy kis malicziával bátran mondhatnók: nem hiába hogy április elseje bolondok napja, a themsei pisztránghorgászat megnyitó napja is.

Mindez persze nem zavarja a sport ihletétől eltöltött horgászt s ha csak az idő kevésé is kedvez, április 1-én mindig készen áll, hogy megkezdje kedvencz időtöltését, mely szakadatlanul tart egész szept. 10-éig. Június 16-áig, a mikor az általános halászati évad megnyílik, a törvény még mülegyek, eleven csalik használatára korlátolja. Épen úgy szigorúan megállapítja a törvény, hogy 16 hüvelykesnél kisebb pisztráng a Themsén nem fogható. S abban is kitetszik a pisztráng kiváltságossága, mert csak egyetlen más hallal, a márnával osztozik a minimális hosszúságnak ebben a dicsőségében s csak egy van, mely ebben felülmulja.

A természet mélyézésű költője, *Thomson*, gyöngéd szavakba önti a fiatal pisztráng élete kímélésének ezt a sportszerű szabályát, amikor ezeket írja:

„Ha gyöngé még ez könnyen megcsalódik.
S a könnyű terh alig hajlítja rudod,
Szánd ifjúságát, gondold meg: szegényke
Alig örült még a nap sugarának
Kímélve tedd szabaddá s dobd a vízbe
Azonnal vissza pettyes foglyodat.“

Ugyanő nem látszik helyeselni az eleven csali használatát sem, legalább erősen kikel a giliszta ellen:

„Ne túrd meg horgodon a kínzott féreg Gyötrelmesen vonagló testét” stb.

Pedig épen ez a themsei pisztrángászok népszerű módszere. Daczára annak, hogy az utóbbi években annyi pisztrángot helyeztek ki a Themsében, hogy meg van a teljes lehetőség őket légygyel is foghatni.

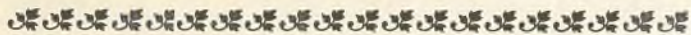
A Themse pisztránghorgásza nagy súlyt fektet mindenekelőtt a nyél és egyéb készség rendkívüli könnyűségére s a be nem avatottat meglepné, hogy minő apró csalikkal és finom szerszámokkal ejtik el a themsei pisztrángot. Nem eleven csaliknál 11 lábnyi nyelet használnak, sodrott selyemfonállal s a legjobb aczélból készült ajakhorgossal. Élő csalinál már e rúd 12 láb hosszú s e fonál finom sodratlan, jól bevazelinozva. Ehhez 3 méter vagy még hosszabb természetes húr van erősítve, levehető súlyzóval s a csalitól 2—3 méternyire kicsiny parafa. A csali eleven, apró hal vagy közepes nagyságú.

Két módszere van a horog kivetésének az angol horgászoknál, mely azonban nem szorítkozik egyedül a pisztrángászatra. Az egyik a themsei módszer, amelynél elegendő fonalat csavarnak le s a horgász féltettel fordul meg s karjával dobja ki a horgot, miközben a nyél és fonál testével egyenes vonalba jut. Sok függ azonban itt is a bevetés síma módjától, úgy hogy ne legyen semmi hirtelen megszakítás vagy helyváltoztatás addig, míg a csali a vizet éri. A csalit gyöngye, rythmikus rángatással mozgatják a fonalon s ebben áll a valódi művészet, mely az élettelen csalinak azt a látszatot kölcsönzi az óvatos pisztráng előtt, hogy itt pompás falatra nyílik kilátás, melyet annál könnyebben hatalmába keríthet, mert nem látszik tudomással bírni létezéséről.

A másik módozat nehezebb, de megvan a maga előnye ott, a hol hosszabb fonál lebcsátását nem engedik meg a viszonyok. Fontos a kivetésnél itt a kéz, a nyél stb. helyzete, s az a mozdulat, mely a csali vízbe érése pillanatában megakadályozza a fonal összegabalyodását.

Eleven csalinál természetesen nem nyílik ekkora tere a horgász művészetének, mely a türelmes várakozásban merül ki. De az éberség, a hely alkalmas kiválasztása itt is fontos tényezők s érthetővé teszik azt az entuziázmust, amely egy-egy szép példány pisztráng fogását kíséri.

Sokat tettek ujabban a Themse pisztránggal való népesítésére s állománya fenntartására és védelmére. Virágzó és gazdag társaságok végzik és végezték ennek a munkának nagyrészét. De az egyesek fegyelmességére és kifejlett sport-érzéke is nagy mértékben segíti és támogatja ezeket az egyesületeket működésükben s ennek köszönhető főképpen az a megérdemelt világhír, mely az angol pisztránghorgászatot a sport valóságos iskolájává emelte.

TÁRSULATOK.

A Pozsonyvármegyei Kisdunai Halászati Társulat szept. 28-iki évi rendes közgyűlésén *Bognár Gergely* elnök köszönettel emlékezett meg a földművelésügyi miniszter anyagi támogatásáról, nevezetesen hogy halasításra 1.250.000 drb fogassüllő ikrát, 1·5 q törpe harcsa ivadékat adományozott. A halasításnak a társulat alsóbb, Jóka község körüli szakaszán már is eredményt jeleznek,

ellenben a felsőbb szakaszon, mivel ott a nyáron időszakonként víz sem volt a mederben, nem volt haszna a halasításnak. A mutatózó nagyobb szükséglettel szemben a tagok évi járulékát kat. holdanként 2 fillérről 6 fillérré emelte fel a közgyűlés. Tisztújítás során elnökké Bognár Gergelyt, alelnökké Knau Antalt, igazgatóvá Paulovits Jánost választották. m.

A **Dévény-Nagybodoki Halászati Társulat** szeptember 30-án tartotta évi rendes közgyűlését Somorján. *Molnár László* elnök jelentésében különösen kiemeli, hogy a társulat területén tervbe vett 2 ivadéknevelő tó létesítésére a vízhasználati engedélyezési eljárás megtörtént. Mint az elmúlt években, az idén is kapott s a társulat az államtól 500.000 drb süllőikrát, 1·5 q törpe harcsát s 0·5 q pontyivadékat, a melyek megfelelőleg kihelyeztettek. A tisztikar megbízása lejárván, újból megválasztott elnökké Molnár László, igazgatóvá Oberhoffer Ignác. m.

VEGYESEK.

Pisztránghizlalásra a német tógazdák egyesületének berlini gyűlésén jó takarmányt ajánlott Riedel Bergstadtból. Természetesen e takarmányozásnál csak jókarban tartott egészséges pisztrángokról lehet szó, mert kevésbé értékes degenerált pisztrángoknál eredmény nem érhető el. A takarmány főtt és porrá tört gadóczából áll, a mihez egy negyedrésnyi szitált száraz agyag s egy negyedrészt szitált, igen finom fehér porond keverendő. Ehhez a keverékhez annyi hal-lisztet és zöld takarmány-lisztet adunk, míg meglehetősen szilárd lesz. Ez a massa aztán megint a húsdaráló gépbe jön, mely a szerint a mint a rést igazítjuk kisebb-nagyobb pisztrángok számára való darabkákat juttat napvilágra. Ez a takarmánykeverék megfelel a vad pisztrángok bizonyos természetes táplálékának, melyek tápfelvételöknél bizonyos mennyiségű emészthetlen anyagot is vesznek magokba. A kész takarmány ára kilogrammonként 8 fillérral alakul. Az agyagnak a takarmányra nézve konzerváló hatása van s azt forró időben is több mind két napig friss állapotban tartja meg. Lassan vetik be, hogy a masszák szét ne málljanak, mialatt a halak bekapják. Kitént, hogy az így táplált pisztrángok izletességüket megtartják s formában és színben sem különböznek a vad pisztrángoktól. 6 kiló takarmánykeverékkel 1—1½ kilogramm pisztránghúst produkálhatunk. A hizlalást meglehetősen intenzíven lehet folytatni a nélkül, hogy a pisztrángok egészsége szenvedne alatta. V.

A **folyók, a talaj és a levegő tisztántartására** alakult nemzetközi egyesület megint fölemelte tiltakozó szavát a tisztátlan vagy nem elegendőleg s csak látszat szerint tisztított szennyvizeknek a folyókba való bevezetése ellen, a miáltal ezek mindinkább valóságos kloákák válnak. Az úszató csatornázást jövőben nem akarják alkalmazni, mivel a tapasztalat azt mutatta ki, hogy a folyó öntisztítási módszere mellett a nagy folyók is, mint a Rajna, Elba, Weser stb. annyira elszennyeződtek, hogy a legnagyobb bajok keletkeztek ebből. Követelik, hogy az ipari telepeket és gyárfakat utasítsa a kormány, hogy a levezetett vizeket a technika mai magas fejlettsége szerint megtisztítva bocsássák a folyókba. Németországban már is számos példa van arra, hogy a szennyvizeket biológiai derítési módszerekkel és azok elé helyezett halastavakkal kitünően lehet megtisztítani. Az ürüleknek és ganajlének a folyókba vezetése folytán milliókra menő trágyaérték megy a mezőgazdaság számára veszendőbe. A folyammedrek feliszapolódása folytán az ívóhelyek megsemmisülnek, a felfelé úszó ívóhal pedig mind több-több szennyes vízre talál, mely további előrehatolásában feltartóztatja. A nyilvános vízmedreknek az ürülekvizet által megfertőzése a legborzasztóbb egészségügyi veszélyekkel jár, melyeknek a fürdőzők, a lakosok, halászok és folyami hajósok, valamint béke és háború idején egyaránt a katonaság is kitéve vannak. Sok vidéken a városok és községek ellátása ivásra szolgáló talajvízzel már is lehetetlenné van téve. V.